Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 2.10.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta.

Lähtökohtaisesti emme pidä työskentely- ja asumisajan perusteella erillisen etuuden asettamista kannatettavana. Esityksenkin mukaan työssäolo- ja asumisaikavaatimus asettaa hiljattain maahan muuttaneet, työmarkkinoille vielä kiinnittymättömät ja kotimaista kieltä riittämättömästi osaavat henkilöt erilaiseen asemaan suhteessa muihin työttömiin työnhakijoihin. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tätä ei voida pitää kotoutumista edistävänä ratkaisuna. Esitetty uudistus on ongelmallinen myös yhdenvertaisuuden kannalta.

Lisääntyvä hallinnollinen työ

Kotoutumistuki lisäisi merkittävästi työvoimaviranomaisten tehtäviä, neuvonnan tarvetta sekä tulkkauskustannuksia**. Esitys kasvattaa viranomaisten hallinnollisia tehtäviä tilanteessa, jossa työvoimaviranomaisten aikaa ja resursseja tulisi ensisijaisesti kohdentaa työnhakijoiden palveluihin, työnvälitykseen ja työllistymisen tukemiseen**.

Työvoimaviranomaisten olisi arvioitava muun muassa henkilön oikeus kotoutumistukeen, työssäoloehdon täyttymistä sekä asumisaikavaatimuksen soveltumista. Lisäksi uusi tukimuoto edellyttäisi lisääntyvää asiakkaiden neuvontaa esimerkiksi etuuden ehdoista ja niiden osoittamiseen liittyvistä menettelyistä. Koska kotoutumistuki kohdistuisi suurelta osin henkilöihin, joiden suomen tai ruotsin kielen taito on vielä kehittymässä, lisäisi uudistus myös työvoimaviranomaisten tulkkaustarvetta ja tulkkauskustannuksia.

Yleistukilakiin ehdotetaan myös poikkeuksia työskentely- ja asumisaikavaatimuksiin tilanteissa, joissa henkilö ei vamman, pitkäaikaisen sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene osoittamaan kielitaitoaan.

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Poikkeussäännökset ovat esitetyn tukimuodon tavoitteiden kannalta perusteltavissa, mutta niiden soveltaminen edellyttäisi työvoimaviranomaisilta uusia arviointitehtäviä.

Esityksen mukaan työvoimaviranomainen arvioisi poikkeussäännöksen soveltumista esimerkiksi käytettävissä olevan lääketieteellisen näytön perusteella. Lääkärinlausunnoissa arvioidaan tyypillisesti henkilön terveydentilaa sekä työ- ja toimintakykyä, mutta ei kielenoppimisen edellytyksiä tai mahdollisuuksia saavuttaa tiettyä kielitaitotasoa. Käytännössä työvoimaviranomaisen tehtäväksi jäisi arvioida, estävätkö terveydentilaan liittyvät tekijät kielikoulutukseen osallistumisen tai kielitaidon osoittamisen. Kuntaliitto katsoo, ettei tällainen arviointi kuulu työvoimaviranomaisen tehtäviin eikä työvoimaviranomaisilla voida lähtökohtaisesti katsoa olevan siihen tarvittavaa erityisasiantuntemusta.

Poikkeussäännösten tuleekin olla mahdollisimman tarkkarajaisia, ja niiden soveltamista tulee tukea selkeällä ohjeistuksella yhdenmukaisen ratkaisukäytäntöjen varmistamiseksi.

Takuuaika

Kuntaliitto suhtautuu kriittisesti esitettyyn kuuden kuukauden takuuaikaan, joka lisää kuntiin ja työvoimaviranomaisiin kohdistuvaa sääntelyä.

Kotoutuja-asiakkaiden pääsy ensimmäiseen palveluun toteutuu jo nykyisin pääosin ennen ehdotettua määräaikaa. Vuonna 2024 odotusajan mediaani työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta ensimmäiseen palveluun oli 4,7 kuukautta ja vuonna 2025 vastaavasti 4,1 kuukautta.

Työllisyysalueilla on jo nykyisellään vahvat kannustimet edistää asiakkaiden kotoutumista ja työllistymistä sekä ohjata heitä tarkoituksenmukaisiin palveluihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Käytettävissä olevien tietojen perusteella ei ole tunnistettavissa sellaista valtakunnallista palveluihin pääsyn ongelmaa, joka edellyttäisi nyt esitettyä takuuaikasääntelyä.

Keskeistä asiakkaan palveluohjauksessa tulisi olla asiakkaan yksilöllinen palvelutarve. Takuuaika ei saa muodostua palveluvalintoja ohjaavaksi tekijäksi todellisen palvelutarpeen kustannuksella.

Lisääntyvän sääntelyn sijaan tulisikin uudistaa palveluja vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä, keventää palveluprosesseja ja mahdollistaa asiakkaiden tarpeisiin perustuva palvelujen kohdentaminen.

Taloudelliset vaikutukset

Kuntaliitto katsoo, että esityksen kuntataloudelliset vaikutukset ovat kokonaisuutena epävarmat.

Kotoutumistuki vähentää kuntien yleistuen rahoitusosuutta, mutta kasvattaa vastaavasti perustoimeentulotuen menoja. Hallituksen esityksen omien laskelmien perusteella vaikutukset pitkälti kumoavat toisensa, ja nettovaikutus kuntatalouteen jää vähäiseksi. Tilapäisen suojelun perusteella maassa oleskelevien oikeuden laajentaminen yleistukeen voi tuoda kunnille säästöjä toimeentulotukimenoissa, mutta osa säästöistä siirtyy kuntien vastuulle yleistuen rahoituksen kautta. Vaikutusten lopullinen kohdentuminen kuntatalouteen jää epäselväksi

Esityksen merkittävin uusi kustannusvaikutus liittyy kuuden kuukauden takuuaikaan, jonka kustannuksiksi arvioidaan valtakunnallisesti 7,3–12,9 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2027–2030. Kuntaliitto pitää myönteisenä, että palvelutakuun aiheuttamat lisäkustannukset on tunnistettu ja niiden kattamiseen esitetään lisärahoitusta valtionosuusjärjestelmän kautta. Samalla on todettava, että ratkaisu poikkeaa viime vuosien linjasta, jossa kotoutumista edistävien palvelujen rahoitusta on pikemminkin vähennetty.

Kuntaliitto korostaa, että uusista tehtävistä ja velvoitteista aiheutuvat kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti ja esityksen toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia tulee seurata tiiviisti, ja rahoitusta tulee tarvittaessa tarkistaa vastaamaan kunnille tosiasiallisesti aiheutuvia kustannuksia. Ei ole perusteltua kasvattaa kuntien rahoitusvastuuta etuusjärjestelmän muutosten seurauksena tilanteessa, jossa esityksen työllisyysvaikutuksetkin arvioidaan vähäisiksi.

Muut huomiot

Kuntaliitto kiinnittää myös huomiota siihen, että palvelutakuun toteuttaminen voi lisätä verkossa järjestettävien kotoutumiskoulutusten toteutusta. Jo nykyisin on havaittu tilanteita, joissa verkossa järjestettäviin kotoutumiskoulutuksiin osallistutaankin ulkomailta käsin. Työvoimapalveluiden lainsäädäntö ei kuitenkaan riittävästi huomioi tällaisia tilanteita. Sääntelyä tulisikin täsmentää siten, että työvoimaviranomaisilla on mahdollisuus keskeyttää palvelu, jos henkilö oleskelee ulkomailla eikä palvelu tosiasiallisesti tue Suomessa tapahtuvaa kotoutumista.

SUOMEN KUNTALIITTO

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi